Всеукраїнська громадсько-політична і літературна газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

Видається у Сімферополі | № 8 (59) | Субота, 19 лютого 1994 р. | Ціна договірна

Поповнення флоту

У Севастополі відбулася церемонія, зв'язана з першим підняттям Військово-Морського і Державного прапорів України на малому протичовновому кораблі «Луцьк». Відбулося урочисте прийняття його до складу Військово-Морських Сил України. Військових моряків привітали мер міста Луцька Анатолій Поха, голова Севастопольської міськради Віктор Семенов, єпископ луцький і волинський Іоанн.

Міністр оборони України генерал армії Віталій Радецький підкреслив, що Україна, незважаючи на всі економічні складнощі, продовжує реалізацію програми кораблебудування, щоб забезпечити надійний захист своїх інтересів як морської держави.

Партнерство заради миру

У штаб-квартирі Північно-Атлантичного Союзу в Брюсселі міністр закордонних справ України А. Зленко поставив підпис під програмою створення нової системи європейської безпеки. Отже, Україна стала назагал п'ятою і першою серед країн СНД державою, що долучилася до ініціативи НАТО «Партнерство заради миру». Раніше до активнішої співпраці з Північно-Атлантичним Союзом вже приєдналися Польща, Румунія, Литва та Естонія.

Особливий спротив Росії викликав вступ до «Партнерства заради миру» країн Балтії, а тепер і України. Кремль мотивує таку поведінку тим, що, мовляв, у країнах Балтії порушують права російського і так званого російськомовного населення. Москва вдруге звернулася до керівництва ООН з проханням надати російським збройним силам статусу миротворчих на теренах колишнього СРСР.

СІМФЕРОПОЛЬСЬКА МІСЬКА РАДА НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ ПОВІДОМЛЯЄ, що 4 лютого 1994 року «Сімферопольське міське Товариство політв'язнів і репресованих»(голова Р. Новосад) внесено в книгу реєстра громадських організацій, легалізованих шляхом повідомлення під реєстраційним номером 5.

ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
п. КРАВЧУКУ Л. М.
ГОЛОВІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
п. ПЛЮЩУ І. С.
ГЕНЕРАЛЬНОМУ ПРОКУРОРОВІ УКРАЇНИ
п. ДАЦЮКУ В. В.
МІНІСТРУ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
п. ОНОПЕНКУ В. В.

ЗВЕРНЕННЯ

ДЕЛЕГАТІВ ПОЗАЧЕРГОВОГО З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО КОНГРЕСУ КРИМУ

Ми, делегати позачергового з'їзду УГКК, звертаємось до Вас з приводу порушень прав громадян України в Республіці Крим.

Під час виборів Президента Криму, а особливо після завершення виборчої кампанії в Криму здійснювався і нині набрав особливого розвою процес переслідування громадян України. Так, на мітингу, організованому РДК-РПК 6 лютого у Сімферополі, лунали заклики до негайної розправи з «хохлами», до звільнення і депортації з Криму журналістів Г. Хмельовської, Т. Коробової, В. Іванової-Самак, Л. Пілунського, В. Андрієвського, Г. Гуленко та інших, які своїм публіцистичним словом захищають ідеї розбудови Української держави та національну гідність українців, а також депортованих народів Криму.

Аналогічні дії спрямовані шовіністами і сепаратистами на представників українських громадських організацій, членів політичних партій та журналістів у Ялті, Севастополі, Керчі, Євпаторії, Феодосії, Красноперекопську.

Біля будинку Верховної Ради Криму і президентської резиденції постійно перебуває натовп членів і прибічників РДК-РПК, які викрикують образи на адресу Президента і Уряду України, мешканців українського походження.

Усі ці дії не знаходять належної оцінки з боку місцевих органів влади, що є потуранням процесу загострення міжнаціональних відносин і може призвести до непередбачених наслідків.

Ми вимагаємо негайно припинити шовіністичну істерію в Криму, припинити переслідування журналістів та активістів українських громадських організацій, вжити передбачені законом заходи до тих, хто прагне зірвати мир і спокій в Криму.

Делегати з'їзду Українського Громадянського Конгресу Криму.

10 лютого 1994 року.
м. Сімферополь.

З'ЇЗД УГКК

10 лютого у Сімферополі відбувся позачерговий з'їзд Українського Громадянського Конгресу Криму [УГКК], нової політичної партії, яка нарешті зареєстрована Міністерством юстиції Криму.

З'їзд УГКК обговорив і затвердив передвиборну платформу партії, а також списки кандидатів в депутати до Верховної Ради Криму. Боротьбу за депутатські мандати вестимуть знані в Криму люди: вчені, письменники, освітяни, керівники громадських організацій, політики. Усі вони обстоюватимуть ідею розбудови України як суверенної держави, виступатимуть за непорушну єдність Криму з Україною, за мир і міжнаціональну злагоду в Криму.

НАШ. КОР.

НАШІ ЗЕМЛЯКИ

У пошані українська мова в 23-й середній школі Сімферополя. Вивчають її діти різних національностей, не вишукуючи причин для звільнення від предмету. Втрачений безцільно час — півбіди. Справжня біда в іншому: одержуючи звільнення від вивчення української мови, діти засвоюють від своїх батьків перекручені, упереджені погляди, які ламають їхню доброзичливість, природну цікавість, бажання відкривати світ і людей.

Якщо хочеш, щоб учні любили твій предмет, не можеш не любити його сам — для справжнього учителя це аксіома. Душа народу, його мова розкриваються у своїй споконвічній мудрості і красі тим, хто прагне цього.І вчити мові мусять тільки добрі і розумні наставники. Дивлюся в усміхнене обличчя Ганни Федорівни Вольвач і думаю, що так воно і є. Між нею і старшокласниками, її вихованцями, — та довіра, яка перетворює навчання у співтворчість.

На фото: **вчителька української мови 23-ї сімферопольської середньої школи Ганна Федорівна Вольвач із старшокласниками.**

Фото **Костянтина Дудченка.**

ЧЕГО ЖЕ НАМ, РУССКИМ, НАДО?

Никогда Крым не был пасынком Украины, скорее наоборот. Отчего же местные шовинистически настроенные партии воспитывают у крымчан ненависть к государству, в котором все мы живем? Пускаются в ход даже совершенно фантастические аргументы — будто Крым кормит Украину. По щучьему велению, по нашему хотению от «крестных отцов» из Киева мы получили «Республику Крым». Нарушая Конституцию Украины, избрали собственного президента, но по-прежнему недовольны. Ни одна автономия России не имеет столько прав и свобод, сколько дала нам Украина. Но мы ее все черним и не признаем. Чего же нам, русским, надо?

Считая себя господствующей нацией, мы строим «демократическое государство», в котором все и вся должны работать только на нас. Раньше в Крыму наши приоритеты прикрывались так называемым интернационализмом, а когда в этом надобность отпала, заговорили о том, что Крым — только русский, забывая, что это — не Россия и что коренное население здесь — крымские татары. Мы ссылаемся на право большинства, которое неоспоримо. Но когда где-либо русские оказываются в меньшинстве, позиция изменяется на противоположную. Мы не даем подняться другим народам — требуем, приказываем, готовы снова депортировать не только крымских татар, но и украинцев, не порывающих со своей этнической родиной, ибо мы не терпим «хохлов», их «мову».

А ведут ли себя так украинцы, проживающие в России? Конечно, нет. Россия стала для них второй матерью, они уважают то государство, в котором проживают. А мы так агрессивны!

Нет сегодня ничего страшнее русского шовинизма, перерастающего в фашизм. Особенно не понятна позиция ветеранов войны, которые хорошо знают, как рвутся снаряды, и знают, что именно этим сопровождается передел границ.

Почему же мы по-волчьи ненавидим наше государство? Или нас ущемляют, или мы не имеем своих школ, прессы, радиовещания? Риторический вопрос. А чтобы не услышать о себе правду, мы требуем у наших лидеров, чтобы избавили нас от радиожурналистов, ведущих лучшие в Крыму передачи: «Ковчег», «Остров Крым», «Два кольори», время трансляции которых уже и так сокращено.

И еще один пример. Наши средства массовой информации утверждают, что украинцы сами не хотят изучать свой язык. Но представим себе такую ситуацию. Первого сентября этого года в восемь часов утра возле симферопольской школы № 10 собрались ученики в ожидании звонка. Для многих — первого в жизни. И вот он прозвучал. Всех учащихся русских классов повели на торжественную линейку, потом — по аудиториям. Только малыши, которые пришли учиться в украинский класс, оставались стоять, как сироты, ожидая «тетю», которая станет их первой учительницей. Школьная администрация не обращала на них внимания, а сама «тетя», Татьяна Ивановна Маслова, так и не пришла. Уж как она старалась летом, уговаривая родителей не отдавать своих детей в украинский класс! И как это все называется? Разве не антиукраинская пропаганда, не блокирование развития украинского языка в Крыму?

И последний момент. Давайте ответим себе честно. Каких благ можно ожидать от «независимого» Крыма, если у нас никто не хочет работать? Кому и зачем нужна независимость в голоде и холоде? Давайте же научимся быть настоящими людьми, с уважением относиться ко всем национальностям и их культурам. Только все вместе мы можем дать достойный отпор шовинизму в Крыму!

М. КИРЕЕВА.

г. Симферополь.

ЗА ПОКЛИКОМ СЕРЦЯ

В ОКРЕМОМУ БАТАЛЬЙОНІ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ ВМС УКРАЇНИ

Їх, звичайно ж, з нетерпінням чекають в рідних місцях батьки й матері, брати й сестри, кохані. Їм дуже хотілося б повернутися додому швидше. Однак вони, матроси і сержанти окремого батальйону морської піхоти ВМС України, прослуживши вже півтора роки, в одностайному патріотичному пориві прийняли недавно звернення до своїх земляків — воїнів Збройних Сил України, в якому заявили: «Ми залишаємося служити, як служили наші старші друзі і брати, щоб після звільнення в запас нам не було соромно побачитися з ними і поділитися спогадами про 730 днів і ночей, проведених на службі. Ми закликаємо вас гідно відслужити належні півроку, показати приклад молодому поколінню».

Своє звернення морські піхотинці надіслали також тим, хто, відслуживши півтора роки, уже був звільнений в запас. Вони закликали їх знову стати в стрій на кілька місяців, докласти усі свої знання й досвід для виконання громадянського обов'язку.

Побувавши в батальйоні, я переконався, наскільки високий моральний дух у бійців, наскільки в них глибоке розуміння священного обов'язку перед державою. Всі, з ким довелося розмовляти, не приховували своєї гордості від того, що їм випала честь служити саме в морській піхоті.

— Я пішов на службу добровільно, — сказав молодший сержант Василь Хребтюк, — мене повинні були призвати восени, а я попросився навесні, і саме в морську піхоту. Вважаю, що кожний юнак, якщо він хоче стати справжнім мужчиною, повинен виконати свій найперший обов'язок. Так виховав мене батько, який свого часу також відслужив належний строк. Правда, як на території Монголії. Мені ж пощастило стати захисником своєї рідної України і я цим пишаюся.

Своїм синові, можуть пишатися і батьки Михайло Іванович і Марія Михайлівна з села Пороги на Івано-Франківщині. Василь став справжнім бійцем. Ще до армії він захоплювався боксом, а тепер оволодів усіма прийомами рукопашного бою, всіма видами стрілецької зброї.

З таких хлопців, здорових, сильних, вправних формується батальйон. Для чуток про те, що сюди відбирають лише українців, немає ніяких підстав. Тут багато росіян, білорусів, воїнів інших національностей, які прийняли присягу на вірність народу України.

Молодший сержант Денис Сухарєв, родом з Армянська, росіянин. Десять років прожив в Сургуті, де його батьки працювали на нафтопромислах. Старший брат Олег служив до недавнього часу в морській піхоті ЧФ, був командиром десантно-штурмової роти. А Денис побажав служити в морській піхоті ВМС України. Він став командиром відділення протитанкового взводу.

— Оскільки я живу в Україні, то й служити повинен у її Збройних Силах, — каже він. — Мені тут подобається. Ніяких конфліктів на національному грунті у нас немає.

Свого роду знаменитістю батальйону став матрос Іван Бодня. І не тільки тому, що за півтора роки відмінно оволодів професією зв'язківця, а й тому, що дуже любить розповідати товаришам про свою не зовсім звичайну за нинішніх часів сім'ю, яка проживає в Закарпатті. Вдома у нього лишилися 6 сестер і молодший брат. У морську піхоту Іван пішов з великим бажанням. Йому ж, як не йому, вважає він, бути захисником своїх сестер і брата.

Батальйон сформовано лише півроку тому, та вже з впевненістю можна сказати, що він став боєздатним підрозділом. У цьому переконав заступ командирів. Багатьом офіцерам довелося долати різні перешкоди на своєму шляху у цей підрозділ, нерозуміння колишніх товаришів по службі, а то і прямі образливі нападки. Особливо важко було тим, хто служив раніше в морській піхоті ЧФ і побажав перевестися до ВМС України. А таких зараз в батальйоні немало.

— Чомусь намагався всіляко перешкодити формуванню нашого підрозділу заступник командира бригади морської піхоти ЧФ по роботі з особовим складом підполковник Ігор Салтан, — згадує заступник командира батальйону капітан Володимир Онопрієнко. — Як тільки дізнавався про чиєсь бажання прийняти українську присягу, одразу намагався з такими розправитися. Наказав більше не пускати мене на територію частини. Дійшло до смішного — караул під рушницю піднімали, коли я намагався пройти в бригаду до своїх друзів або у якійсь справі. А я ж там не один рік прослужив.

Командир першої роти капітан Володимир Маловичко закінчив в 1987 році Московське загальнотанкове училище і потрапив в Афганістан. Потім був направлений в десантно-штурмовий батальйон морської піхоти ЧФ.

— Як тільки я виявив бажання перевестися у морську піхоту ВМС України, — розповідає він, — одразу став поганим, мені, як і іншим, почали чинити всілякі перешкоди. З цих же причин вирішили звільнити в запас прекрасних офіцерів Михайла Рудя, Володимира Онопрієнка, Олега Станкевича. Олег був кращим командиром взводу в бригаді. І його наказали видворити з частини протягом 24 годин. Тепер Рудь і Станкевич служать у штабі берегової охорони ВМС. Підполковник Салтан обливав брудом усіх, хто переходив в ВМС України. А зараз сам вирішив перейти на службу в управління внутрішніх справ Севастополя і буде приймати українську присягу. Незрозуміло тільки, з якими очима.

Незважаючи на всі перешкоди, окремий батальйон морської піхоти зараз укомплектований висококваліфікованими офіцерськими кадрами. Це з повним правом можна сказати про командира батальйону майора Юрія Ільїна, його заступників командирів рот капітана Ігоря Підіпригору, старшого лейтенанта Володимира Лекая, командирів взводів старших лейтенантів Ігоря Шапловського і Юрія Березюка, начальника фізичної підготовки старшого лейтенанта Віктора Литвиненка. Всі офіцери і прапорщики були направлені сюди за особистим бажанням, хоч розуміли, що формування, становлення воїнського підрозділу, чим їм доведеться займатися, — справа дуже важка.

— Жаль, звичайно, — говорив мені капітан В. Онопрієнко, — що не знайшлося для нас хоч шматочка морського узбережжя.

Так, морську піхоту довелося розмістити в десятках кілометрів від моря, серед гір. Немає у морських піхотинців і придатної навчально-матеріальної бази.

Служать тут досвідчені спеціалісти з повітряно-десантної підготовки. Наприклад, заступник командира батальйону з цього виду підготовки старший лейтенант Олег Бондаренко, інструктор — начальник відділення повітряно-десантної техніки капітан Андрій Козаков, на рахунку якого більше 120 парашутних стрибків. Понад 100 стрибків у начальника штабу капітана Ігоря Маннура, близько 70 — у капітана Володимира Маловичка, близько 40 — у старшого лейтенанта Володимира Лекая.

Особовий склад з великим бажанням хотів би займатися повітряно-десантною підготовкою, та поки що в батальйоні немає жодного парашута. Для навчань з морського десантування немає ні десантних кораблів, ні відповідного полігону, немає полігону і для артилерійських і мінометних стріл і навіть звичайних тирів. Вогневу підготовку довелося проходити в інших частинах.

Здавалось би, бригада морської піхоти ЧФ могла б хоч зрідка по-добросусідськи надавати свою матеріально-навчальну базу колегам, передавати їм свій досвід. На жаль, поки що все по-іншому.

— Вони чомусь зовсім не бажають підтримувати з нами добрі стосунки, — з жалем говорив капітан 3 рангу Олег Невгоденко.

І все ж батальйон долає труднощі. Морські піхотинці будують два тири, ремонтують навчальні класи, казарми.

Добрі контакти склалися в морських піхотинців з місцевим населенням. Вони допомагали радгоспу у збиранні врожаю овочів і фруктів, у забезпеченні ветеранів війни паливом на зиму. У тривожні дні, коли ліси навколо Ялти були охоплені вогнем, дві роти батальйону брали участь в гасінні пожежі на найважчих ділянках. Бійців спускали з вертольотів у глибокі ущелини, висаджували на вершини скель...

Дехто формування Україною своєї морської піхоти зустрів в штики. Не заспокоїлись навколо цього питання пристрасті і зараз. Думається, їх розпалюють перш за все ті, хто дуже боїться дружби між ВМС України і Чорноморським флотом. Вони роблять все, щоб її не допустити. Отже, їм для чогось це потрібно. А от Україні це зовсім не потрібно. Не потрібне протистояння в морській піхоті Українського флоту. В батальйоні всі добре це розуміють.

Петро ПАВЛЮК,
референт прес-центру ВМС України.

БЕЗПЛАТНІ ОГОЛОШЕННЯ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Загублені розум, честь і совість з печаткою ЦК КП України вважати недійсними. За новими відповідними чеснотами нашої епохи звертатися до товариша Симоненка.

•

Розвиваю інтелект за один сеанс. Від дебільності до геніальності — один крок. У зворотному напрямі — теж. Жодної рекламації, принаймні з Верховної Ради, не надходило.

•

Пропоную: репутацію, імідж, рейтинг — напрокат, оптом і вроздріб. Недорого, за уціненими тарифами. Бундбані речі назад не повертаються.

УРСР ДУШИТЬ УКРАЇНУ

За два з половиною роки життя в умовах суверенної України у ставленні народу до незалежності було кілька фаз: від ейфорії через вичікування негайних змін на краще дійшло до звинувачення у всіх наших негараздах саме державної незалежності. Вже гуляє розпачлива легенда-байка, нібито у нас, в одній з найбагатших республік колишнього Союзу, рівень життя сьогодні чи не найнижчий. Дуже зворушливо втовкмачує це нам і світові українофобське «Останкіно», «чорнухою» про Україну охоче ласують самі і пригощають нею читачів зарубіжні кореспонденти й численна проімперська преса в Україні, та навіть і деякі буцімто патріотичні капловухі видання татунку «Пост-Поступу»

А якщо не ковтати притьмом це пропагандистське вариво, всі страви якого готуються на одній антиукраїнській кухні, а спробувати трохи помислити самим, пригадати хоча б кілька останніх років?

На момент проголошення незалежності Україна вже мала вищий законодавчий орган — Верховну Раду УРСР. Більшість у ній становили аж ніяк не носії незалежності, не патріоти. Отже, закони, за якими мало будуватися життя в новій Україні, творити було довірено колишній партійно-господарській номенклатурі. Спробуйте сьогодні проаналізувати послужні списки представників усіх гілок влади — мало в кого з них там не буде бодай одного компартійного щабля. Єзуїтська комуністична школа представників «партії влади» не минула для них без сліду. Утримуючи владу і теревенячи про демократію, незалежність та ринок, вони насправді зуміли повести справу так, що загальмували будь-які зміни, котрі не давали їм зиску. І водночас не взяли на себе жодної відповідальності за те, що відбувається, облудно обвинувачуючи в усьому демократів, які фактично — і це всі бачать — не могли нічого зробити, бо скрізь становили меншість. Нумо пригадаймо, що міністри, директори підприємств, бізнесмени змушені були діяти за законами, прийнятими Верховною Радою, а вона, зв'язавши всіх по руках і ногах, лицемірно зітхала: ну що за недолугі в нас господарники, недієздатний Кабінет міністрів!

Звичайно, Фокін, Кучма, Зв'ягільский — не лицарі реформ, не архітектори створення повноцінної національної економіки замість колоніальної. З традиційної ролі «пристяжних» у «єдиному народногосподарському комплексі» вони і не випряглися, та не дуже-то й хотіли, бо надто вже той «комплекс» сформував у них власний комплекс неповноцінності. Невідомо, зумисне чи тому, що «не по Сеньке шапка», всі їхні дії лише погіршували ситуацію. Величезні дотації селу, які до селян не потрапляли, пільгові кредити, котрі аж ніяк не сприяли поліпшенню виробництва, безладні соціальні виплати тим, хто міцніше брав їх за горло, вкрай розбалансували економіку, розорили суспільство. Законодавці, урядовці, вчені українсько-радянського розливу не те що не спромоглися до перебудови колоніальної структури промисловості. Їх не стало навіть на те, аби інвентаризувати, взяти на облік учорашню «загальносоюзну власність», додуматися, що з нею робити. І величезний виробничий потенціал України продовжував обслуговувати (найчастіше — безплатно!) отой самий покійний «народногосподарський комплекс» СРСР, а точніше — російську економіку.

І от знову й знову чуємо нарікання на розрив господарських зв'язків з підприємствами колишнього Союзу, буцімто спричинений проголошенням незалежності. Лукаво замовчується, що не Україна була ініціатором цього. Проте перш ніж їх відновлювати, треба нарешті визначитися, які технології й галузі слід розвивати Україні сьогодні й завтра. Чи варто зберігати могутній металургійний комплекс і розвалювати, скажімо, суднобудування України? Потрібно нам заходитися до виробництва найсучасніших комп'ютерів чи дешевше їх закуповувати, вклавши кошти в інші галузі? Отоді й можна буде не демагогічно, а правдиво поговорити, які взаємовигідні зв'язки з країнами СНД нам слід підтримувати, а від яких відмовлятися, аби покласти край абсурдній ситуації: зберігаючи на майбутнє матеріало- і енергозатратні виробництва, залишаємося сировинним придатком Росії та Заходу.

Саме незалежність дає нам шанс спробувати знайти свою нішу на світовому ринку, проте більш як за два роки Верховна Рада і Кабінет міністрів не зробили жодного кроку, щоб ним скористатися.

Коли сьогодні спробувати на якихось терезах зважити, що набув і що втратив народ України після проголошення незалежності, то шалька відчутних матеріальних втрат, здається, може переважити здобутки. Забудьмо на хвилину, що виважування на одному безмені матеріальних достатків і національної честі та гідності — принизливе для більшості народів світу, в якому живемо! Панама, Гватемала, Перу або Папуа-Гвінея, вся Африка не торгують державною незалежністю, не поспішають віддатися США чи іншій метрополії за харчі, навпаки, важко, але безумовно обирають свободу. І тут на часі нарешті визнати, що на тлі наших економічних негараздів ще виразнішими стали прорахунки інтелектуальні. Здавалося б, тільки в суверенній Україні нарешті відроджуватиметься українська культура, мова, традиції. Однак замилування етнографізмом на рівні художньої самодіяльності чи одіозних українських «декад» у Москві, що осоружним пейзанством прикривали фактичне нищення рідного краю, надто затяглося. Справа не тільки в тому, що це кепсько слугує іміджеві незалежної України, ще гірше, що скансенський рівень самосвідомості замалий для консолідування сучасної нації. Японці, приміром, як ніхто шанують традиційну обрядовість і звичаї, але енергію нації тут живить здатність конкурувати з авангардними державами в царині найсучасніших виробництва і торгівлі, раціоналізації суспільного життя. Ну що ж, українцям можна було б вітхнути, почухати потилицю та й утішитися плачами Ніни Матвієнко, якби нашому народові ні з чим було вийти на світове змагання. Але ж — є! І в науці, і в технологіях, і в землеробстві. Цим по-справжньому б зайнятися — але влада гнила. Цікаво, що українські прізвища оригінальних політиків сьогодні подибуємо найбільше в Росії, в інших закордоннях. А в Україні?

Отже, винні не зміни, спричинені проголошенням незалежності, а саме їх відсутність. І не слід тішити себе ілюзіями, що можливе повернення назад, у «світле минуле», що хтось в обмін на нашу незалежність схоче (і зможе) нас утримувати, а от охочі перекласти на Україну частину своїх проблем, безумовно, знайдуться. Вони й зараз товпляться зусібіч. Тож працювати все одно доведеться, і краще працювати на себе, аніж, як раніше, здебільшого на чужого дядечка, нехай навіть і свого найближчого сусіда, від якого годі сподіватися джентльменського ставлення.

В Україні ще є шанс змінити свою долю. В нашому суспільстві немає того жахливого розколу, який уразив Росію, Грузію, Таджикистан. Тож хіба серед 52-мільйонного народу нашої країни ми не зможемо обрати тих, хто, на відміну від нинішніх депутатів, дбатиме про народ, а не про себе?

Надія ОЛЕКСІЄНКО.

м. Київ

ХТО ВИННИЙ?

Художники — люди небалакучі. Але я ще раз переконався, — це не завжди так.

Дійсно, серед них є й мовчазні люди. І це не обов'язково від постійного самозаглиблення творчої натури, що завжди в пошуці, як можна було б сказати задля красного слівця. Художники, як і ми всі, — різні. Як всі, і живуть вони сьогодні по-різному. Одні потрапляють «на виставку в Париж», їх твори розкуповуються за долари та марки туристами-іноземцями, а то й багатенькими співвітчизниками. Інші, як і більша частина людей, бідують. І серед тих, хто давно вже не може звести кінці з кінцями, немало справжніх майстрів, здебільшого людей тихих, скромних, сумлінних.

Є ті та інші і в місті-герої Севастополі. Нещодавно вони зібралися задля звітів та виборів. Збори ці назвали досить довгий час. Кілька разів вони відсувалися. Можливо, тому, що міська організація художників-професіоналів, яка розпалася на два табори, ніяк не могла відважитися на вирішальний бій.

А сутичка була неминучою. Занадто вже багато образ і взаємних претензій накопичилося поміж прибічниками давнішнього голови В. Ю. Бондаренка та іншими, хто забажав обрати нового керівника. Талося так, що більшістю ледь не в половину вибрали головою правління Севастопольської організації Спілки художників А. І. Сухоруких. Окрім того, до статуту організації було внесено доповнення, згідно з яким колектив на своїх зборах буде обирати лише голову та заступника (їм став Я. М. Мисків), а голова вже сам (але теж за згодою колективу) формуватиме склад правління. Вірогідно, в цій поправці є рація. Можливо, сформувавши свій «кабінет» з людей близьких за духом та вдачею, новий керівник зможе запобігти розбрату в самому правлінні, що стався при попередньому голові.

В. Ю. Бондаренка було обрано два роки тому в досить складний час. Міська організація тільки-но створювалася. На плечі першого її голови навалився величезний тягар проблем. І ця людина, мабуть, як могла, намагалася їх здолати. Та, на жаль, заполонила текучка. І голова не відразу помітив незадоволення колективу. В першу чергу почалися негаразди в правлінні, яке поступово перетворювалося з двигуна на гальмо.

Доки з'ясовувалися відносини поміж членами правління, нечисті на руку керівники майстерень Севастопольського художнього фонду розтягували майно.

Сьогодні в майстернях тиша та бідність, немає транспорту, матеріалів, самого необхідного. Благополучно уникли відповідальності і несумлінні директори. Немає й замовлень, завдяки котрим в колишні часи існували художники. Потворна ринкова економіка розмела по різним куткам колись благополучний колектив. Кожен з майстрів почувається незахищеним, баче марність своїх зусиль, спрямованих на виживання, наближається до відчаю. У декого цей стан безвихіддя набирає не зовсім цивілізованих форм.

Я бачив жорстокі обличчя тих, хто виступав на зборах, і тих, хто подавав репліки з місць. «Де ж ваша культура, люди мистецтва?» — хотілося запитати.

В тому, що художники бідні та неприкаяні, є винуватець. Та це, на мій погляд, не завжди В. Ю. Бондаренко, а частенько і ам колектив, дозволивший пройдисвітам розтягувати колись багате підприємство.

Сьогодні Севастопольський художній фонд належить до рахунку установ-боржників. Нові його голова та заступник будуть працювати безкоштовно, як в останні місяці і їх попередники. Хочеться побажати колективу Севастопольської організації Спілки художників вибратися на шлях істини, добра та благополуччя.

Валерій МИТРОХІН.

ІДУТЬ В РЕДАКЦІЮ ЛИСТИ

Кримська ластівка

Восени 1988 року в журналі «Україна» (№ 43, 1988) я прочитав відкритий лист Остапа Кіндрачука, судноводія з Ялти, — «Мово рідна, слово рідне!», де йшлося про жалюгідний стан української мови на українській землі.

Декілька років назад моя донька закінчила середню школу, класи в якій були розрізані «інтернаціоналістами» на дві ворогуючі частини: на вивчаючих українську мову і на звільнених від її вивчення. Так було і в інших школах України з російською мовою викладання. Пам'ятаю сльози посивілих учительок, викладачів української мови і літератури, які пройшли увесь шлях до того «інтернаціоналізму». Боляче було бачити ті сльози...

Я написав листа Остапу Кіндрачуку на непевну журнальну адресу: м. Ялта, Морський порт, судноводію... В ньому виклав свої міркування з приводу його публікації, свою стурбованість і солідарність з викладеним в ній. І, як не дивно, одержав відповідь. Остап Кіндрачук писав про себе, а також про те, що усім свідомим українцям треба об'єднуватися для захисту рідної мови — душі народу. До того ж повідомив мені київську адресу Юрія Огульчанського, активіста по створенню товариства захисників нашої мови і культури. На підприємстві, де я працюю, з декількома своїми однодумцями ми створили гурток шанувальників української мови і культури, який назвали іменем нашого відомого земляка Миколи Аркаса. Хрещеним батьком нашого гуртка став Остап Кіндрачук.

Зв'язалися з Києвом. Нас підтримав Юрій Огульчанський. А вже 17 грудня 1988 року на підготовчих зборах по створенню Товариства української мови, що відбулися в Києві в Будинку літератора, був представник нашого гуртка — єдиний від Миколаївщини. Згодом на установчій конференції Товариства української мови ім. Т. Шевченка, яка відбулася 11—12 лютого 1989 року у Києві, наш гурток представляли інженер-конструктор Валентина Кучеренко і автор цих рядків. У складі миколаївської делегації був і наш письменник Валерій Бойченко, який згодом очолив обласну організацію Товариства української мови ім. Т. Шевченка (тепер «Просвіта»).

Пройшло п'ять років. Не все сталося, як гадалося. Але тепер у школах майже немає того ганебного «інтернаціоналізму». Повертаються потихеньку чисті дитячі душі до рідних джерел. Миколаївська «Просвіта» стала діючою і відомою організацією. А пам'ять про те, що перша ластівка прилетіла до нас саме із сонячного Криму, залишається і додає нам впевненості, що працюємо недарма. Тому дозвольте через Вашу газету привітати Остапа Кіндрачука з п'ятою річницею утворення Товариства української мови ім. Т. Шевченка, побажати йому і всім однодумцям наснаги, успіхів і впевненості у благородній справі відродження нашої мови і свідомості.

Костянтин РИБАК,
інженер НВО «Машпроект».

м. Миколаїв

Пошук триває

В дитинстві про свій родовід ми якось не розпитували. А тепер вже й питати нікого. Щоправда, я давно поставила перед собою мету дізнатися про свого батька, який загинув у боях на лівому березі Дніпра. Писала майже двадцять вісім років і таки знайшла його могилу в селі Соломках Горностаївського району на Херсонщині. Тепер того села нема — тільки братська могила в полі. Батько загинув 31 грудня 1943 року і там похований. З'ясувати це допомогли слідопити із села Червоно-Благодатного Горностаївського району (раніше — Великолепетиського).

Мабуть, тому, що мені допомогли, я досі займаюся слідопитською роботою в пошуку ветеранів 295-ї стрілецької Херсонської дивізії, яка 1943 року визволила наш Каланчацький район. Вдалося знайти 1026 чоловік і зібрати 3600 експонатів. 1975 року в нашому селищі відкрився музей цієї армії, ми постійно оновлювали його експозиції, минулого року ще раз зробили по-новому. Завдяки музеєві багато ветеранів дізналися про тих своїх друзів, які залишилися живими. Пошук приніс нам багато удач: допомогли учасникам війни розшукати однополчан, одержати необхідні їм документи. А один ветеран після наших розшуків став повним кавалером ордена Слави. Слідопитська робота триває, причому не раз цінні дані повідомляли нам кримчани.

Клавдія СЛІДКЕВИЧ.

сел. Мирне Каланчацького району

Вам допомогти?

Передплатив «Кримську світлицю» і не шкодую.

До Криму я взагалі ставлюся небайдуже, бо тут вчився у педагогічному інституті, маю знайомих.

Одержав спеціальність біологія — хімія, потім захистив дисертацію по генерації рослин. Виведений мною сорт «Людещене 7» є стандартом по якості хліба для лісостепу та Полісся. В цьому році вводиться до виробництва і високоврожайний сорт жита «Богуславка».

Можу стати вашим дописувачем з цієї теми та багатьох інших, бо дуже зацікавлений в тому, щоб читачі більше знали про наші досягнення та позбавлялися комплексу меншовартості.

Добре, що ви обрали шлях на зв'язок з материковою Україною, це об'єднає кримського читача й загальноукраїнського, надасть почуття українства як єдиного цілого.

Володимир БОРИСЕНКО.

м. Хоростків
Тернопільської області

Від редакції: Шановний Володимире Андрійовичу! Дуже вдячні за вашу пропозицію. Чекаємо на цікаві матеріали.

Ні дорослим, ні дітям

Спасибі, що хоч одну газету можемо в Криму прочитати українською мовою. Як ще ви тримаєтеся в такі часи — одному Богу відомо. Ваш часопис цікавий, справедливо і чесно веде діалог зі своїми опонентами, не став рупором націоналізму і шовінізму, як багато інших.

І надалі говоріть правду, якою б вона не була. Людей наших обманювали і обманюють керівники всіх рангів, аби тільки з їх допомогою зайняти вищу посаду. Розкривати читачам очі і показувати, хто є хто — ваша задача. Не завадило б вам і відкрити рубрику «Зустріч з цікавими людьми» — як з політиками, так і з науковцями, творчою інтелігенцією, трудівниками.

У нас в Криму взагалі важко придбати газету українською мовою. І тому про події в Україні ми дізнаємося з російськомовних видань. А у них одне на меті — як би все в Україні полити брудом. Вже добралися й до дитячої вечірньої передачі — о цій годині повторюють кримські новини. Тисячі малюків позбавлені радості послухати казку рідною мовою. «Останкіно» також скоротило вечірню дитячу казку через рекламу, а УТ-1 цілком заполонило кримське телебачення. І все це робиться свідомо тому нікому і ні на кого скаржитися.

Борис ІВАНЧЕНКО.

м. Сімферополь

Металеві монстри нападають на дітей

Школа № 3, що в Сімферополі, опинилася в оточенні численних металевих гаражів, які тут ростуть, ніби гриби після дощу.

Раніше гаражів було мало. Право поставити «хатку» для власного авто надавалося виключно інвалідам. Така послуга з боку органів місцевої влади була зрозумілою. Але що коїться зараз?

Поспостерігайте увечері, коли власники металевих монстрів приїжджають до своїх осель. Ви не побачите тут інвалідів. Перед вами — здорові, які просто чудово прижилися в нашому безладді. Не виключаю, що ці чудо-богатирі знають, кому підмастити і скільки дати на лапу. Інакше, чи отримали б вони дозвіл від влади влаштовувати таке неподобство.

Гаражі підступають до стін школи № 3. Усі знають, що це шкідливо не лише екологічно. В гаражах власники автомобілів тримають багато небезпечних речовин — бензин, мастило, ацетон... Невже нікому не прийде в голову думка про те, що усе це може раптом вибухнути і спричинити величезне горе?

Дивно, але про це не думають ті, хто контролює ситуацію. Хочеться поцікавитись думкою керівництва Сімферопольського міськвиконкому: так це чи не так?

Володимир ОНОПЕНКО.

м. Сімферополь

МОЯ СИЛА — В ЛЮБОВІ ДО НАРОДУ

Коли мене партійна конференція Кримської організації УРП висунула кандидатом в депутати Верховної Ради України по Бахчисарайському виборчому округу № 36, я замислився, чи вартий такої довіри, почав обмірковувати все своє життя.

Ріс у багатодітній родині, добре пам'ятаю, як після війни, ще хлопчиськом, орали разом з батьком колгоспне поле своєю коровою. Під час культу особи Сталіна через надмірні податки були змушені вирубати свій вишневий сад. Всі мої рідні працювали у колгоспі за одні палички (трудодні).

Після закінчення середньої школи продовжував працювати в колгоспі, оволодів фахами тракториста і шофера, спробував нелегкої праці шахтаря. 1960 року закінчив вище військово-морське інженерне училище підводного плавання, три місяці був у автономному плаванні на підводному човні з ядерною зброєю біля берегів Куби. Безглузду авантюру тих, хто нас послав, розуміли і матроси, і офіцери.

Через чотири роки мене звільнили зі Збройних Сил «за клевету и охаивание политики партии и правительства».

Покарано було мене за те, що серед записів, які я почав вести ще з школи, був і такий: «однопартійна система себе вичерпала, вона гальмує розвиток суспільства. На КПРС чекає крах». Так я одержав тавро «ворога народу». З цієї причини навіть у рідному колгоспі мені відмовили в роботі, близькій до мого фаху (я мав диплом інженера).

— Тільки з кайлом та лопатою і до кінця свого життя ви повинні відпрацьовувати за свої наклепи на владу і партію, — заявив мені секретар райкому партії.

Перебудову я зустрів з радістю. Почав працювати у Ялтинському морському порту на суднах технічного цивільного флоту електромеханіком. Але марно я повірив в позитивні зміни. Під час скорочення постраждати прийшлося першому. Керівник порту, колишній партноменклатурник, запросив мене до кабінету і з задоволенням перерахував усі мої злочини, які сприяли звільненню. Серед інших — мої домагання демократичних таємних виборів керівника порту, а також те, що я очолив Ялтинську організацію Української Республіканської партії. В подоланні перешкод мені допомагає любов до України, її народу, бажання зробити все, щоб дітям та онукам не довелося повторювати наші помилки.

Переконаний, що в Криму головною проблемою є не національна, а протиріччя поміж силами реакції і демократії, яким певні політичні угруповання намагаються надати національного забарвлення.

Вважаю, що депутати повинні давати рішучу відсіч всім підбурювачам міжнаціональної ворожнечі. Мир і злагода в Криму значною мірою залежатимуть від політичного досвіду та рівня свідомості депутатів, які повинні сприймати біль людей гостріше за свою, інтереси виборців ставити вище від власних.

Олексій ЗУБ,
кандидат в депутати ВР України.

м. Ялта.

Пансіонат «Северная Двина», що в Алушті, сьогодні має все необхідне задля повноцінного активного відпочинку та оздоровлення своїх відвідувачів. Це сучасні комфортні спальні корпуси, новітнє лікувальне устаткування, яким оснащена власна медична база, тощо.

Отож, і не бракує йому відпочиваючих, кількість яких за роки існування «Северной Двины» зросла більш ніж втричі.

Сумлінно працюють тут 214 представників обслуговуючого персоналу, серед яких 47 медичних працівників.

На знімку: начмед Лідія Павлівна Давніна (праворуч) і лікар Діна Сергіївна Фесюк біля нового діагностичного електронного приладу.

Фото **Костянтина ДУДЧЕНКА.**

НОВИНИ

І РУМЕЙСЬКОЮ ТЕЖ

Поетична спадщина Тараса Шевченка видавалася багатьма мовами світу. Тепер його твори мають можливість читати рідною румейською мовою приазовські та донецькі греки. Цього року довголітня праця грецьких літераторів, які живуть на Донеччині, завершилася випуском у видавництві «Український письменник» повного «Кобзаря». Найбільше перекладацького труду в нього підготовці доклав поет Леонтій Кир'яков.

Наш кор.

ЗАБОРГУВАЛА ЛІКАРНЯ

Три мільярди боргу числиться за ялтинською міською лікарнею. Кредитори і постачальники терпіли довго, беручи до уваги, що мають справу з лікувальним закладом. Але і їм треба виживати.

Першим почав непокоїтися і вимагати борг місцевий банно-пральний комбінат. А оскільки свого все-таки не одержав, вирішив не видавати лікарні випрану білизну.

МІНИ НА КЛАДОВИЩІ

Шість німецьких мін часу минулої війни виявили на кладовищі села Калінного Первомайського району, коли копали могилу. Сапери, які прибули на місце небезпечної знахідки, зробили висновок, що боєзаряди, незважаючи на тривалий час перебування у землі, цілком зберегли смертоносну силу. Вони знешкодили вибухівку і тим самим відвернули можливу біду.

В ЧЕРЗІ ПО ОБІДИ

Майже 300 малозабезпечених жителів Роздольненського району користуються безплатними благодійними обідами. Такі пункти харчування є в райцентрі, Новоселівському, Кукушкіному і Ботанічному. Компенсація проводиться з колгоспних радгоспних кас.

«Кримський кур'єр».

ГЕТЬМАН МИХАЙЛО ДОРОШЕНКО І КРИМ

У відомій українській народній пісні XVII ст. «Ой, на горі та й женці жнуть» головним героєм є гетьман Петро Конашевич (Сагайдачний). Але мало хто звертає увагу на те, що Сагайдачний знаходиться «посереду», а козаків у бій веде Михайло Дорошенко.

«А попереду Дорошенко
Веде своє військо,
Веде запорізьке
Хорошенько...»

На жаль, відомостей про нього не так уже багато. М. Дорошенко народився очевидно, у 70-х роках XVI століття на Наддніпрянщині у козацькій сім'ї. Щоправда, відомий шляхетський герб Дорошенків, але він, мабуть, з'явився пізніше. Перші згадки про Михайла Дорошенка відносяться до останнього року «Смутного времени» в Московській державі. Він на чолі одного з двох потужних козацьких загонів (другим командував Сагайдачний) рушив із Смоленська на Москву на допомогу королевичу Владиславові, проголошеному царем. Козаки Дорошенка пройшли з боями Рязанщину, Ярославщину, врешті з'єднялися під стінами Москви з Сагайдачним та Владиславом, і Дорошенко передав королевичу трофеї. Потім бачимо його у посольстві козаків до Польщі, під стінами Хотина (1621 р.). Де він як полковник допомагав Сагайдачному здобути найславнішу перемогу українського війська над турецькими загарбниками. Воював пізніше Дорошенко проти шведів у Прибалтиці (під Юрмалою), громив ногайські орди під Вілою Церквою у листопаді 1626 р. Його сміливість і військовий талант відзначали польські й турецькі хроністи.

Ставши гетьманом у 1623 р., Дорошенко обіймав цю посаду до самої смерті у 1628 р., щоправда, поступаючи на короткий строк гетьманську булаву таким вождям козацтва, як Богдан Кожа, Олифер Голуб та Марко Жмайло. В середині 20-х рр. XVII ст. у Кримському ханстві вибухли міжусобиці. На престол претендував турецький ставленик Джанібек-Гірей, а також вождь білгородської ногайської орди Кантимир-мурза. Хан Мухамед-Гірей III і його брат Шагін-Гірей, котрий був головнокомандуючим (калгою-султаном), звернулися по допомогу до запорожців. Сам Шагін-Гірей прибув з посольством на Січ, а 3 січня 1625 р. на острові Каратепе (Чорний острів) у низині Дніпра було укладено перший договір між Військом Запорізьким та Кримським ханством. Козаки прагнули використати цей договір для боротьби проти колоніального гніту Речі Посполитої, а кримські татари — у боротьбі за незалежність проти Османської імперії. Але у практичну площину договір був переведений з ряду причин пізніше.

Навесні 1628 р. Мухамед-Гірей та Шагін-Гірей опинилися у тяжкому становищі. Вони були обложені у Бахчисараї Кантимиром і не могли сподіватися на успіх своїми силами. Шагін-Гірей спішно послав гінців на Базавлуцьку Січ, благаючи про допомогу. Гетьман Дорошенко негайно відгукнувся і виступив у похід, очевидно, у травні 1628 р. на чолі чотирьохтисячного загону добровольців. Ще 4 тисячі козаків були послані на «чайках» на море. Рейд був настільки швидким, що Перекопська фортеця не встигла закрити перед запорожцями свої ворота і капітулювала без бою. Вражений цією новиною, Кантимир негайно перекинув більшу частину свого війська з-під стін Бахчисарая на Перекоп. 120 кілометрів, які відділяють ці два міста, запорожці мусили йти шість днів, пробиваючись табором через ворожі заслони, і визволили Бахчисарай, зміцнивши владу Мухамед-Гірея III. В тяжких боях козаки втратили четверту частину своїх товаришів; був поранений знаменитий полковник Олифер Голуб, а під Бахчисараєм загинув і сам гетьман Михайло Дорошенко. Невідомо, чи він там був і похований, чи його син Дорош вивіз тіло батька на Січ. Козаки ж обрали своїм гетьманом Мозиря і рушили з союзними татарськими військами на Кафу, яку тримали в облозі понад місяць. Тільки прибуття турецького флоту з потужним десантом під Кафу змусило козаків знати облогу і разом з Шагін-Гіреєм пробиватися через Арабатську стрілку в рідні степи. В наступні роки вони вчинили ще кілька походів на Крим, прагнучи відновити владу Шагін-Гірея (Мухамед-Гірей загинув у 1628 р.) у Криму, прийому кримський калга-султан виявився вірним союзником запорожців і навіть, як писали польські мемуаристи, покозачився. Але це вже сюжет іншої статті.

Михайло Дорошенко загинув, але навічно залишився в пам'яті народній як відважний воїн і мудрий полководець. Його похід на Крим став класичним зразком військового мистецтва і не випадково про нього з повагою згадував Богдан Хмельницький. А внук Михайла Дорошенка — гетьман Петро погрожував туркам «перевернути Крим догори ногами, як це робив його дід». Плідною була й ідея українсько-кримськотатарського союзу. Шляхом М. Дорошенка й Шагін-Гірея пішли потім Б. Хмельницький і хан Іслам-Гірей III. Союз 1648—1653 рр. допоміг стати Україні незалежною і завдати ряд потужних ударів по армії польських загарбників. Цю ідею сприймали й інші запорозькі гетьмани, досить вкажи хоча б на Пилипа Орлика та його конституцію.

М. Дорошенко славний і своїм потомством: його син Дорош, внуки Андрій та Григорій були козацькими полковниками, а внук Петро — гетьманом України у 1665—1676 рр., у XX ст. уславився Дмитро Дорошенко — один з лідерів Центральної Ради, міністр закордонних справ УНР, видатний український історик. По жіночій лінії рід Дорошенків дав великого Миколу Гоголя (по батьківській лінії він веде до гетьмана Правобережної України у 1674—1675 рр. Остапа Гоголя), Наталю Гончарову, та й сам Пушкін вважав, що Петро (а отже і Михайло) Дорошенко був його прадідом... Шкода, що мало хто в Криму знає про героїчні сторінки запорізького козацтва, пов'язані з даним регіоном, зокрема про похід Михайла Дорошенка на Бахчисарай у 1628 р. Чи не варто поставити у Бахчисараї хоча б меморіальну таблицю на честь козацького гетьмана?

Юрій МИЦИК,
професор, доктор історичних наук.

м. Січеслав.

«ЗА УКРАЇНУ МОВЛЮ СЛОВО...»

Кирило Курашкевич — член Спілки письменників України. Він автор дванадцяти поетичних книжок, збірок оповідань і повістей «Осінні дими», «Паролі міняються», низки ліричних пісень, написаних з композиторами Миколою Дремлюгою, Родіоном Скалецьким, Павлом Папаїкою... Його твори перекладалися російською, білоруською, молдавською, чеською та польською мовами.

Слово поета щемливо-ліричне, сповнене краси і болю, глибокого роздуму за долю людини на рідній землі.

К. Курашкевич — учасник Великої Вітчизняної війни. Нагороджений орденами та медалями, а також Почесною Грамотою Президії Верховної Ради України.

Деякий час жив у Криму. Немало віршів присвятив Севастополю, морю, неповторним пейзажам сонячного півострова. У видавництві «Таврія» побачила світ одна із збірок поета «Березнева заметіль» (1983 р.). Нині К. Курашкевич мешкає в Києві. Він — віце-президент Української асоціації письменників соціально-художньої літератури. Підготував рукопис нової збірки «В прихистку любові», кілька віршів з якої дарує читачам нашого часопису.

В цей скрутний економічний час для нашої культури і літератури зокрема, коли видавництва неспроможні випускати нові твори письменників, поет звертається до кримських спонсорів з проханням допомогти йому видати книжку. Для тих, хто відгукнеться, адресу автора можна взяти в редакції.

Кирило ***КУРАШКЕВИЧ***

МОЛИТВА

Молюсь Всевишній, не гнів
За гріх, що впав у наші душі
Ми віримо тій — не злостив,
Бо ми з пітьми, нарешті, зрушили
Ми потайки вертаємся до тебе,
Свою хоч осквернивши плоть
І очі зводимо до неба,
І молимось. простіть, господь!
Переторог було немало,
Піску, що кидали нам в очі
У віхору і непогідь бувало,
Та вибрались ми з тої ночі
Ми цілились у ясний день,
Забувши про святе буденне
Своїх вже не співаємо пісень,
У космос рвемося щоденно
Щоб підкорити там когось,
Де шлях Чумацький зависає
Грішити скільки довелось,
Яке ж нас завтрашнє чекає?
Людей розгніваний вулкан,
Поля конають у нуклідах
Рвемось в небесний океан
І погибаємо безслідно
Прости, Всевишній, нашу лють,
Не шли на нас вогню з грозою
Стаємо ми на іншу путь,
Зріднившись з вірою святою
Молюсь Всевишній, не гнів,
За Україну мовлю слово
Щоб з нею ми були живі,
Жила щоб пісня в рідній мові

ПАМ'ЯТЬ

Пам'яті не ставлять пам'ятників,
А їй би не завадило — найкращий
Височіють по світу пам'ятники.
А кому? Навіщо? За що?
Пам'ять в серці рядки викарбовує
Не на мить, не на день, а на роки.
Зло і кривду вона спростовує,
Правді шлях відкриває широкий.
Пам'ять вічна,
Проста, непідбілена,
Адвокати їй — зайві.
Пам'ять і правда завжди неподільні,
Так, як день і сонячне сяйво.
Я плекаю у серці правду,
Бережу її, колишу...
Пам'ять, пам'ять,
Який же нам пам'ятник
Після себе тобі залишу?

ЩО ТАМ ЗА ПЕРЕВАЛОМ?

Що там за перевалом?
За горою, за долиною, за лісом?
Як часу стає все мало,
Я кидаю усе до біса.
Треба тільки зібрати сили,
Подолати оті перевали,
Оті гори,
Долину за лісом
І вірватись у світлу запу,
Де смички, мов солдати,
Вправно бігають по деках,
І послухати мудрого Баха,
І душею відвідати Мекку
І очиститися від скверни,
Що мені підставляли роками
Хоч пройшов і нелегкі терни,
Не сфальшивив своєї гамми,
Що дзвеніла не раз в поході
В металеві свої тарелі.
Не приємлю чужої моди,
Залишаюся вірним оселі.

БІЖИТЬ ДОРОГА...

Щось міниться,
Чи зміниться,
В задумі білий світ.
Біжить дорога, сміниться,
Летять краплинки з віт.
Під авто, під колеса,
Під ковані копита,
Біжить дорога, шкіриться,
Не раз була ж бо бита,
Та візників не зрадила,
І не питала плати,
А ті не раз вже падали,
Везла їх до палати,
До білої,
До лікарів,
Везла немов на сповідь.
А чи поможуть ліки їм,
Та то вже інша мова.

СИМВОЛИ

Я знайшов на обочині
Клубок червоних ниток.
Навіщо він мені?
В мене свій є клубок.
Його мені подарувала мати
«Візьми його в дорогу,
тут жовті і голубі нитки,
Щоб ти не заблукав в житті,
Тримайся їх»
Мамині нитки вивели мене
На світлу стежку
То навіщо ж мені червоні нитки?
Я кинув їх в колючий кущ ожини,
Кущ затруснився...
Він теж боявся крові.

ПЕЙЗАЖІ НА ТРАЕКТОРІЯХ

Дрімав світанок на причілку,
Бджола дзвеніла у вікні.
Вози скрипіли понодійком,
Хмарина мчалась на коні.
Будила сині осокорі,
Димів полин до гіркоти.
Всю ніч не спали семафори,
Дорогам не дали злягти.
А верби тішились собою,
Ще колисали дрімоту.
Лиш птахам не було спокою —
Стрімку долали висоту.

* * *

Ми не одні на цій планеті,
Ми часточка її творіння,
Ми з нею в неспокійнім леті,
Її загадка і її проміння.
Її звеличуєм трудом,
Своєю піснею й сльозою.
Допоки сонце за вікном —
Ми доти з єднані обоє.

* * *

О, музико — моя поезія!
Я вислуховую у твоїх ритмах
Подих часу і шепіт моря,
І усміх закоханих очей,
І покаяння грішних..
В твоїм розкриллі
Папаєгнів,
Облуда топиться у хащах
Біля твоїх дверей любов
Мережить рушники..

ПІСНІ ЗАКОХАНИХ

1. ПОМОВЧИ

Помовчи, помовчи,
Ти послухай, як цвіт
Розмовляє з весною,
Помовчи, помовчи,
Ми підемо до вишень з тобою.
Нас вичікують місяць і зорі,
Рідна стежка застелена цвітом.
Ти послухай, як вишні говорять,
І на серці стає так привітно.
Помовчи, помовчи,
И усміхнися мені.
Цвіт вишневий цвіте од любові.
А навколо вишневі пісні
В чарівній неповторній обнові.

2. НЕ ПЕЧАЛЬ МЕНЕ...

Не печаль мене, не печаль,
Бо чекання — болюча утома,
Ти до берега мого причаль,
Щоб розлук не було ніколи.

Не печаль мене, не печаль,
Ти до берега мого причаль,
І не сміюся отак жартома,
Бо без тебе на серці зима,
Не печаль ти мене, не печаль,
Ти до берега мого причаль.

Гонорар за публікацію віршів автор просить передати у фонд «Кримської світлиці».

ЧУМАЦЬКИМИ ШЛЯХАМИ

ДОСЛІДЖЕНЕ І НЕДОСЛІДЖЕНЕ

Як не дивно на перший погляд, але чумацтво, цей феномен минулого українського життя, справді наскільки вивчене, настільки і не вивчене.

Безумовно, завдяки численним розвідкам, насамперед матеріалам з історії соляної справи на півдні України А. Скальковського, публікаціям І. Рудченка, Г. Данилевського, а в 20-х роках нашого століття записами з народних уст С. Терещенко, досить повно відображено звичаї та побут чумаків, їхній вічно мандрівний спосіб життя. Крім того, стараннями кількох поколінь науковців записано практично всі чумацькі пісні, що збереглись у пам'яті народній. Однак це лише історико-етнографічний пласт матеріалів, розкиданих по різних і не завжди приступних тепер виданнях. Зведеного ж корпусу тих публікацій не підготовлено й досі, як не упорядковано і окремого реєстру дослідників та майстрів художнього слова, котрі писали про чумаків. Тимчасом такий повний звід імен, гадається, дав би промовисту інформацію і, можливо, навіть визначив би нові напрями у дослідницьких пошуках. Особливо, коли б до нього потрапили не тільки українські, а й іншомовні автори. Адже, приміром, чумацькі пісні долучали до своїх збірок такі видатні польські збирачі фольклору, як Вацлав Залеський (1799—1849) та Оскар Кольберг (1814—1890). На жаль, так і не перекладено виданого 1857 року у Вільні двотомового дослідження «Український народ» Антоні Новосельського (справжнє прізвище — Марцінковський; 1823—1888), хоч у самій Польщі воно вважається вершинним набутком на терені україністики, бо вся діяльність А. Новосельського була зв'язана з Україною і в своїй праці він зібрав її пісні, байки, легенди, забобони, звичаї, прислів'я, загадки, замовляння, секрети народної медицини, описи одягу, танців, ігор і, звичайно, не обминув чумаків.

Особливо неповними й уривчастими стають наші знання, коли доходить до суто економічної діяльності чумаків, бо бракує відповідних статистичних викладок про обсяги перевезення ними солі, торгову виручку з обороту тощо. Тут майже незаймане поле для досліджень. А поки що маємо зовсім обмаль такого спрямування праць, з-поміж яких своєю сумлінністю і досі вирізняється хіба що розвідка М. П. Медведєва «Соляний промисел у Криму».

Чекає також на опрацювання картографічний матеріал. Найважливіші чумацькі шляхи нам відомі лише в загальних описах. Тимчасом в архівних землемірських актах зберігається чимало планів, де показано, через які саме населені пункти проходили солевозні дороги, скільки під них та під випаси чумацького тягла вимежовувалося землі з володінь селянських громад і поміщицьких маєтків. Створення такої карти теж було б посутнім внеском у чумакознавство.

Грунтовного дослідження заслуговують і солеломи — люди, які заготовляли на озерах сіль для казни та чумаків. Їхня праця була тяжка. Григорій Данилевський у нарисі «Чумаки» (1857) відзначав: «Робітники підв'язують собі підступні дощечки, бо соляний сироп, тузлук, дуже шкідливий, шкіра на ступнях від нього тріскається, і в тріщинах відкриваються стійкі рани. На руки робітники надягають особливі рукавиці. Одежа від солі, просочуючись тузлуком, шкарубне»

Умови їх найму на промисли в різний час і в різних місцях змінювалися. 1844 року департамент гірничих і соляних справ затвердив складені Кримським правлінням єдині правила добування солі з генічеських, перекопських та внутрішніх озер. Згідно з ними охочі підрядитися на виволочку солі мали згуртуватися в артілі не менш як з десяти і не більш як з тридцяти чоловік і вибрати старших. Старший артільник передавав наглядачеві озер поіменні списки своїх людей, їхні посвідки про благонадійність (!), видані в тих містах чи скарбових селах, де вони жили (поміщицькі селяни приходили з письмовим дозволом від землевласника або управителя його маєтку), домовлявся з адміністрацією промислів про термін початку робіт, оплату й укладав відповідний договір.

Коли готова до роботи артіль була у повному зборі, їй відводилася за жеребом 20-сажнева ділянка і видавалося необхідне знаряддя: дошки, тачки, лопати, а на деяких озерах — човни. Тяглову худобу, вози і гарби солеломи повинні були мати свої. Щоб сіль була чиста, артільники перемивали її в ропі, а щоб уникнути втрат — одразу перевозили на берег і кагатували. Всі кагати були однієї заздалегідь визначеної висоти і ширини, а довжина їх обмежувалася тридцятьма сажнями. Такий стандарт допомагав приставам озер швидко обмірювати кагати, що робилося обов'язково у присутності всієї артілі, і визначати в пудах кількість згромадженої солі. Після того солеломи вкривали кагати камкою, бур'яном, очеретом чи соломою, а поверху — землею, обкопували їх канавами для стоку дощової води. По закінченні всіх робіт старшина артілі отримував од соляного правління довідку, що укладений договір виконано і артільникам видано платню. Причому, починаючи з 1844 року, робітникам платилося за всю добуту ними сіль, а до того казна забирала шосту частину безкоштовно.

Григорій РУДНИЦЬКИЙ.

НА ЯРМАРКУ

Кремезна постава, мужні риси обличчя, довгі вуса і довга, закручена за вухо, чуприна надають чумакові особливого вигляду, тому його неважко вирізнити в натовпі. Ось бачиш його на ярмарку — у високій смушковій шапці, у свиті, недбало накинутій на плече, з гордо піднятою головою пробирається він серед селян. Ось, сповнений внутрішнього самовдоволення, підійшов він до рослих волів, питається про ціну, торгується і нараз, схопивши дужими руками вола за роги, ставить його на коліна... Йде далі — і, злегка штовхнувши ногою, мовби ненавмисно перекидає діжку з дьогтем й одразу розплачується за збиток, або — теж наче ненавмисно — впускає палянницю у діжку меду і заявляє претензію, що вимазав хліб... Пострічавши дівчину, шепне їй на вухо кілька слів і, нарешті, протискуючись крізь натовп, пробирається в середину гурту й зупиняється перед лірником. Горде і веселе чумакове лице при перших звуках рідної журливої думи набирає невимовного смутку.

Антоні НОВОСЕЛЬСЬКИЙ.

«Lud ukrainski», 1857.

* * *

Ходив чумак до голубого Дону,
Де давній предок умочив шолом,
Суху тараню, жовту і солону,
Возив, помахуючи батіжком,
І, певно, не змінив би й на корону
П'янке повітря, що пливло кругом,
Скрипіння маж, степів могутній запах
І кібця з перепілкою у лапах.

Ходив чумак у синьоокий Крим
По рідному сухому океані
І голосом розложисто-смутним
Складав пісні покинутій коханій,
Що линули, стелилися, як дим,
І колихались у яснім тумані,
Щоб на далекім озері розтать,
Де лебеді незлякані ячать.

Максим РИЛЬСЬКИЙ.

«Чумаки». 1923.

ЗАБУВ, ЯК ЗВАТИ

Чумаки вдома не сиділи й не дуже там з домашніми інтересами знались. Як раз мені випадок був, що я аж сорому набрався від священика, а все через те, що я рідко вдома бував. Було це так. Одного разу зробилось мені в дорозі так важко, так тяжко, що я аж покору не знайду... Коли б чого вдома не трапилось, думаю собі. Що його робити?

Доїхали ми до села, стали возами під селом, я й кажу до хлопців: «Залишайтеся котрий коло волів, а хто хоче, йдіть до церкви, бо я піду молебствія провести за здоров'я й домашніх». Пішли ми, все чумацтво повернуло до церкви, а я пішов до попа. Прийшов і прошу: «Батюшко, відправте молебствія». Він каже: «Добре». Взяв папіра й почав записувати. Питає він мене: «Як вас звуть?» — «Кирило», — кажу. «А жінку?». Нагадував я, нагадував, ніяк не пригадаю. А він мене питає: «Яка ж то вам жінка, коли не знаєте, як вона зветься? Чи вона вам вінчана?» Так мені соромно стало, що й світа не бачу. Кажу йому: «Та як же не вінчана, коли ж я з нею брав шлюб у своїй церкві, в свого панотця?» — «А діти є?» Кажу: «Є». — «Скілько їх?» — «Не знаю», — кажу. — «Та як так, щоб своєї родини не знав, як зветься! Як же ви їх звете?» — «Та я буваю раз на рік або рідше, то отак, як що треба, то кажу: подай, моя дитино, принести там що, а як треба гукнуть, то на жінку гукаю «стара», а вона на мене «старіпа», на дітей гукаю «малиш», «мала», а вони на мене «тату» й, господи, як до мене лебедяться. Я їх по голові кожного погладю, гостинці дам, а як вони звуться, то якось і не то. Стара якось на них і каже, але я не прислухався... Записав піп — «Кирило со чадом» та так і відправив.

З розповіді Кирила ГУДЗЯРИ.

Запис С. М. Терещенко. 1928.

ОСВІДЧЕННЯ В КОХАННІ

Музика Філіпа ЛЕПІХІНА Слова Данила КОНОНЕНКА

Хай ідуть дощі,
Хай летять вітри,
Хай під ноги
Сиплеться пороша...
Знаю, на землі
Є у мене ти —
Ніжна, дорога,
Хороша.

ПРИСПІВ:

Синьоока дівчина
Серце полонила.
Я тобі освідчуюсь
У коханні, мила.

На хлібах рясних,
У садах дзвінких
Світяться холодні
Роси...
У часи біди,
Смутку і журби,
Радість ти мені
Приносиш...

ПРИСПІВ:

Синьоока дівчина
Серце полонила.
Я тобі освідчуюсь
У коханні, мила.

Квітонько моя,
Доленько моя,
Зіронько моя
Рум'яна.
Ти моя навік,
Я тебе нарік
Іменем святим —
Кохана!

ПРИСПІВ:

Синьоока дівчина
Серце полонила.
Я тобі освідчуюсь
У коханні, мила.

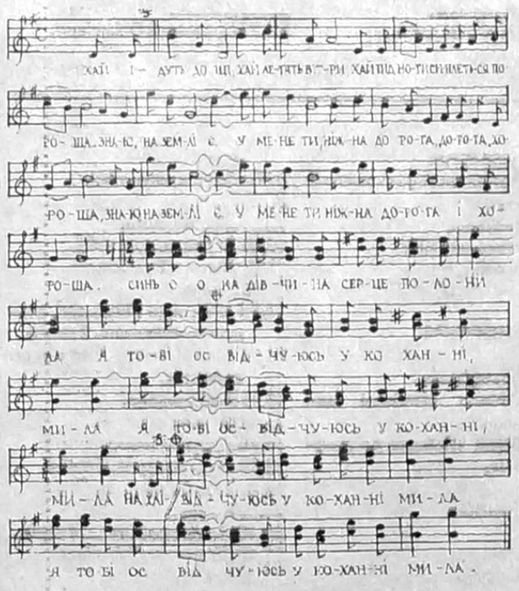

І НА ТІМ РУШНИКОВІ...

Систематично проводиться просвітницька робота з народознавства у 29-й середній школі Сімферополя, де директором Галина Іванівна Загорська. У школі три кабінети української мови та літератури, працює драматичний гурток (художній керівник Любов Микитівна Алуніна) Нещодавно гуртківці поставили п'єсу «Наталка Полтавка», готують «Марусю Чурай» Ліни Костенко. Створено і фольклорну групу «Червона калина» з учнів 6—11 класів. До різдвяних свят цей творчий колектив, разом з Тетяною Миколаївною Захаровою, підготував вертеп. Виступали з концертами на батьківських зборах, шкільному вечорі, у військовій частині Національної гвардії, в товаристві «Просвіта». Зараз «Червона калина» готує концертну програму до 180-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка, веснянки. Марія Дусенко не розлучається з «Кобзарем». Вона читатиме на ювілейному вечорі поезії свого далекого родича Т. Г. Шевченка. Коли я увійшов до кабінету, Марія з Євгенією Кучмей розглядали орнаменти рушника з Полтавщини. Т. М. Захарова організувала виставку рушників з різних куточків України.

Знайомлюсь з гарно оформленим куточком. Угорі на покуті — ікона, обрамлена рушником з червоними маками. «У світлиці сволок — на ньому рушників сорок», «Рушник на кілочку — хата у віночку», «Хата без рушників — родина без дітей» — ці та інші шрифтові плакати про рушник написав учень 11 «Б» класу Дмитро Кундрюцький. Оля Дорда з 11 «В» класу намалювала дівчинку з рушником, а допомагала їй Оля Захарова. Тут є зразки різних вишивок з альбому «Українське декоративне мистецтво і вишивка». На столику розгорнутий навчальний посібник «Культура і побут населення України».

Урок про рушник, який проводила Тетяна Миколаївна, дуже сподобався учням 7 класу. Вони до нього теж готувались. Юля Аксент, Оксана Сальникова та Світлана Бутіна на уроці виконали «Пісню про рушник».

До кабінету заходить учениця 7 «В» класу Наталка Більська, тримаючи білий клаптик полотна з намальованою трояндою.

— Нічого не виходить, — хвилюється дівчина.

Тетяна Миколаївна бере голку і показує, як треба вишивати. Стібок до стібка — і ось він, зелений листочок.

Надія Ситник та Світлана Паніна з 11-го, Олена Чаленко, Таня Піскарьова, Олена Лобода з цього класів уже добре вміють вишивати не тільки рушники, а й декоративні серветки, картинки для інтер'єру, кофти. Не відстає від дівчат і Роман Захаров — він вишиває серветки і хоче подарувати мамі на 8 Березня.

Минулого місяця у школі проходив районний огляд народної дитячої творчості. Серветки «Калина» та «Ваза з полуницями» Світлани Паніної відібрані на всекримський огляд.

Микола ЛІСОВИЙ.

На знімку: Марія Дусенко і Євгенія Кучмей розглядають рушник.

Фото **автора.**

Педагогічні роздуми

ЖОРСТОКІСТЬ

Другокласник закопав четверо кошенят Живих-живісіньких, тільки-но народжених, коли їхня мама відлучилася з сараю. Схопив сліпеньких у целофановий пакет, викопав ямку. Потім хвалився у класі. Дівчатка плакали, хлопчики теж крадькома витирали сльози. Вчителька провела чергову бесіду із записом у класному журналі (для перевіряючих). На тому всі і заспокоїлися. Коли я попросив класовода висловитися з приводу зловмисника, то почув «Добре вчиться, непогана поведінка» І жодного слова про ганебний вчинок!

Ось у такому світлі частенько ми й бачимо своїх вихованців — те, що «на дні» їхнього серця, нас обходить. До пори до часу. А втім вони виростають. Так Ігор Ш., що одержав атестат з задовільною оцінкою по поведінці, одружившись, вже на третій день вигнав рідну матір з однокімнатної квартири на вулицю, заявивши: «Жити з дружиною будемо в хаті. А ти проси гуртожиток»

Наведу ще один приклад дитячої жорстокості. На спортивному майданчику підлітки грались в футбол... живим цуценям. Поряд преспокійно ходили дорослі, заклопотані своїми проблемами, серед них — і батьки гравців. Не знаю, з яким рахунком закінчився той жахливий матч, але, погодьтеся, подібні аномалії в нашому житті — далеко не виняток. Скажете: не всі діти, котрі люблять тварин, стають порядними людьми. Звичайно. Але згадаємо Шевченкове: «Раз добром зігріте серце вік не прохолоне». Світ завжди тримався на доброті.

Милосердя, звичайно, не можна прищепити наказом чи поширити рознарядкою, не заповнити моральну порожнечу і за допомогою відкриття спеціальних рахунків у банку, створення товариств, фондів, загонів і постів милосердя.

Подивіться, як допомагають наші діти безпорадним літнім людям, що потребують уваги та чуйності. На терплячий тривалий догляд підлітків не вистачає. Бо відвикли безкорисливо робити добре, бо більше привчені рапортувати про виконану роботу, чим виконувати її. Ось до дирекції школи звернулися учні сьомого класу: не хочемо цих «підшефних старих», просять виколати картоплю. Дайте нам інших, без картоплі!

Дуже довго ми проповідували любов і доброту до всього світу і ні до кого зокрема. За лісом не бачили дерев. Тільки-но починають повертатися до нас звичайні людські поняття про співчуття, милосердя. І в цьому дуже велика роль має належати тим, хто щодня і щохвилини впливає на формування особистості йдеться про школу та сім'ю. На них вся надія.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ.

с. Пруди
Совєтського району.

Українці у світі

НА СХОДІ І НА ЗАХОДІ

Близько 11 млн. українців оселені поза межами своєї історичної батьківщини — у так званих східній і західній діаспорах. Найчисельнішою з них є східна. В усіх республіках колишнього СРСР нараховується понад 5 млн. українців.

Ще донедавна самі слова «українська діаспора» були опальними. Тож не дивно, що в Росії та в інших республіках колишньої імперії українці поступово втрачали і втрачають рідну мову, все рідше звучить на землях, колись суцільно заселених українцями, народна українська пісня. Словом, на відміну від західної діаспори у східній українці досить швидко асимілювалися, спочатку ставали так званим «русскоязычным населением», а згодом перепи сувалися на росіян.

Умови життя і національно-культурного розвитку української діаспори в країнах Центральної і Західної Європи, Північної і Південної Америки, Австралії незрівнянно кращі, ніж української діаспори в республіках колишнього СРСР. Останній випала дуже тяжка доля: проводився грубий авторитарний українофобний тиск керівних управлінських структур, панувала політика повсюдної деукраїнізації, що постійно велася на державному рівні, неухильна русифікація. Як результат, чисельність українців зростала дуже повільно, тоді як чисельність росіян, на яких насильно переписували частину українців і представників інших народів колишнього СРСР, збільшувалася високими темпами (в 3,5 раза вищими, ніж українців). Так, кількість усіх українців за 1926—1989 рр. зросла з 40 до 50 млн. чол., або на 25 проц., тоді як усіх росіян за відповідний час з 80 млн. (в СРСР — 77,8 млн.) стало 150 млн. (145,2 млн.) чол., або більше на 88 проц. Іншими словами, якщо в 1926 р. росіяни вдвоє переважали українців, то вже в 1989 р. — втроє. (До речі, за переписом 1897 р. українців нараховувалося близько 30 млн., а росіян — до 50 млн. чол.).

Зрозуміло, що із загальновідомих причин матеріали про українську діаспору в радянському зарубіжжі раніше практично не друкувалися. Радянський Союз свято оберігав таємниці про справжнє життя своїх людей, про сотні таборів, переповнених безправними в язнями, про жахливі голодомори, про вислення на чужину цілих народів. І серед в язнів та тих, хто перебував на засланні, українська громада була чи не найчисельнішою — близько 40 проц. Лише останнім часом почали з являтися перші статті про східну українську діаспору, про її життя, національно-культурні та мовні проблеми, зв'язки з батьківщиною. Але це лише окремі публікації, а праці про українських політичних засланців у Сибіру, на Далекому Сході, в Комі АРСР, Мордовії, інших регіонах колишнього СРСР практично відсутні.

Дещо краще представлена література про українську еміграцію в дореволюційний час: історія перших поселенців поза батьківщиною, освоєння Слобідської України і Північного Кавказу, зокрема Кубані, Зеленого Клину на Далекому Сході й Сірого Клину та інших малозаселених тоді регіонів. Є чимала кількість публікацій з життя, культури і побуту українців у радянському зарубіжжі в 20-ті і 30-ті роки, про їх національно-культурне відродження.

Відсутність достатніх матеріалів із східної української діаспори не дозволила включити в Енциклопедію Української Діаспори (ЕУД), яка тепер готується до друку за кордоном, окремого (сьомого) тому про розселення українців у колишньому СРСР (Австралії, наприклад, де живе близько 30 тис. українців, присвячено окремий великий том).

Федір ЗАСТАВНИЙ.

Світоч української науки

До 120-річчя заснування Наукового Товариства імені Т. Шевченка

«Теперішньому нашому поколінню нелегко зрозуміти, з яких дрібних початків починалося наше національне відродження в Галичині, яким тяжким шляхом мусило воно проходити та які перепони переборювати, поки дійшло до того стану, в якому його застала Перша світова війна, та поки виявило всю свою силу у 1918 — 1919 роках» Так з нагоди 50-літнього ювілею Наукового Товариства імені Т. Шевченка згадував 1923 року у Львові секретар цієї установи, голова Етнографічної комісії НТШ, редактор усіх її видань академік Володимир Гнатюк.

З прийняттям в Австрії в 1861 році конституції для народів «клаптикової» імперії відкрилася змога свобіднішого розвитку. Молода українська інтелігенція в той час була ще слабосила Щоправда, вона заснувала товариство «Просвіта» (1868 р.), яке твердо стало на ноги лише у 90-х роках.

Коли в Австрії повіяло вільнішим духом для всіх народів, отже й українців, то в Росії навпаки — 1863 року вийшов таємний валуєвський циркуляр, звернений якраз проти українців, яким обмежено було права рідної мови. Заборона українських видань стала великою перешкодою в розвиткові національної культури. Щоб обминути валуєвські обмеження, група патріотів-придніпрянців, у тім числі П. Куліш, О. Кониський, М. Драгоманов встановили контакт з галичанами з метою використання їхньої преси для поширення поглядів та наукових праць, заборонених в Російській імперії. Крім того, виникла ідея заснувати поза межами царської імперії інституцію, яка піклувалася б розвитком українського слова.

Для її здійснення при фінансовій допомозі аристократки Єлизавети Скоропадської-Милорадович і цукрозаводчика Василя Симиренка у Львові організувалося Літературне товариство імені Шевченка і було закуплено друкарню.

Австрійське намісництво затвердило статут товариства 11 грудня 1873 року. На перших загальних зборах 4 червня 1874 року головою було обрано Корнила Сушкевича, секретаря прокураторії скарбу і першого видавця «Кобзаря» Т Шевченка в Галичині Голову товариства перевибирали кожнорічно Грунтовні зміни в товаристві сталися, коли його очолив 1892 року д-р Юліан Целевич Було прийнято новий статут, за яким літературне товариство перетворилося на наукове, і від того часу воно почало називатися Науковим Товариством імені Т Шевченка. Головним органом НТШ стали «Записки», які вперше з явилися того ж року за редакцією Ю. Целевича Їх видання тривало і при наступному голові товариства — проф. О Барвінського, а коли до Львова приїхав проф Михайло Грушевський, то йому передали подальше редагування «Записок», які почали з являтися по 6 томів річно.

М. Грушевський офіційно був головою НТШ у 1897 — 1921 роках. Але 1913 року склад обраного виділу (правління) Грушевському був «не по нутру» і він відмовився від посади. Проте його відставки не приняли. Обов язки голови виконував його заступник проф. С. Томашівський, а також д-р В Щурат, якого 1921 року вибрали головою НТШ

Членські внески НТШ складали незначні кошти Тільки з 1893 року, коли друкарні було передано урядові роботи, в першу чергу випуск шкільних підручників, з явилася можливість розгорнути видавничу діяльність в повному обсязі. В той час НТШ почало одержувати державну допомогу на покриття коштів наукового бюджету.

Під час Першої світової війни друкарня НТШ зазнала значних втрат: російська окупаційна армія забрала значні запаси паперу на друк військової газети, а з відступом зі Львова і найповнішу друкарську машину

Для ефективнішої діяльності НТШ було створено бібліотеку, яка потім вмістилася в «Академічному Домі» (до речі, фундаментом якого був відомий український діяч киянин Євген Чикаленко), а 1912 року закуплено окремий будинок з просторими кімнатами. Там був і музей НТШ. Завдяки обміну з численними науковими інститутами в різних частинах світу та іншим надходженням книжковий фонд постійно зростав і 1923 року налічував 100 тисяч томів. На першому місці у книгозбірні були українознавство, славістика, фольклор, точні науки.

Незважаючи на складні політичні й економічні обставини, видавнича діяльність НТШ набрала доволі показного розмаху до 1923 року вийшли 133 томи «Записок», 24 — «Історичної бібліотеки», 21 — з правничої ділянки, 11 томів «Джерел до історії України-Русі» 38 випусків «Етнографічного збірника» 7 — «Пам яток українсько-руської мови і літератури», 20 — «Матеріалів до української етнології» Видавалися також «Збірник математично-природо-писно-лікарської секції», «Збірник історично-філософічної секції» «Збірник філологічної секції» — разом 53 томи.

З 1898 року почав виходити широко відомий «Літературно-Науковий Вісник» який у травні 1905 р. НТШ відступило Українській Видавничій Спілці.

Було створено окрему секцію — «Українсько-руська бібліотека» Крім того для інформування членів та широких кіл громадянства про діяльність товариства видавалася «Хроніка» українською мовою (64 випуски), і німецькою (59 випусків). НТШ об єднало майже всіх провідних українських, а також багатьох видатних європейських учених. За час своєї діяльності — з 1873 по 1939 рік — воно випустило понад 1100 різних наукових літературних видань

Фактично у Львові НТШ виконувало функцію української академії наук У 20-і роки деякі його співробітники стали членами Всеукраїнської Академії Наук

З приєднанням західних областей України до УРСР наукову і видавничу діяльність НТШ було припинено. Його члени або стали жертвами сталінських репресій, або виїхали на Захід, де завдяки їхньої активності у Мюнхені і США наукова і видавнича діяльність Наукового Товариства імені Т Шевченка продовжувалася.

Роман НОВОСАД.

ПОСПІШАЙТЕ У МАГАЗИН

«ДАЙМАНД»,

в якому ви зможете придбати для вашого малюка НАЙКРАЩІ У СВІТІ ІГРАШКИ.

Наша адреса: Сімферополь, вул. Мате Залки, 1.

ВНИМАНИЮ РУКОВОДИТЕЛЕЙ ПРЕДПРИЯТИЙ!
Мастерская при быткомбинате
РЕМОНТИРУЕТ
бытовые и производственные
ХОЛОДИЛЬНИКИ
по безналичному расчету.
Справки по телефону 22-05-69, кроме выходных.

Данило КОНОНЕНКО

ВІХОЛА

В місяці у лютому
замело, засніжило,
Свищуть в полі віхоли
білі батоги...
Заметіль над Києвом,
заметіль над Ніжином,
Гей над Україною
все сніги, сніги...
Ні пройти-проїхати
ні авто, ні поїздом,
І не догукатися
в білій крутії.
Морозець потріскує
під кленовим полозом,
Коники поформують
вороні мої.
Гей ви, коні-коники,
під дугою дзвоники,
Гулко під копитами
стугонить земля.
Вітер б'є у бубони,
рве міхи гармоніки —
Біла сніговійниця
серце звеселя.
Ой ти, зимо-зимонько,
красная дівчинонько,
Щоки підрум'янені
пурпуром зорі...
Дай нам, Боже, правдоньку,
дай нам, Боже, силоньку,
Дай нам щастя-доленьку
в кожному дворі.
Сніг кружля над Києвом,
сніг летить над Ніжином,
Гей над Україною
золоті сніги...
Всі стежки завіяло,
замело, засніжило,
Свищуть в полі віхоли
білі батоги!

СПОРТ

ХВИЛЮЮЧІ СТАРТИ ОЛІМПІАДИ

Невелике норвезьке містечко Лілехамер, яке налічує всього 23 тисячі жителів, у ці дні перетворилося на гостинну столицю XVII зимових Олімпійських ігор. Завдяки трансляціям національного телебачення наші уболівальники мають можливість щодень спостерігати за виступами найкращих спортсменів світу.

Вже перші старти виявилися щедрими на високі результати, особливо на ковзанярських доріжках, де було побито кілька олімпійських рекордів. На дистанції 1500 м золоту медаль зі світовим досягненням — 6 хв. 34, 96 сек. — завоював норвезький ковзаняр О. Кос. Срібна нагорода дісталася його співвітчизникові К. Стореліду, а бронзова — голландцеві Р. Рійсмі. Блискуче виступили на дистанції 500 м російські ковзанярі. Спочатку С. Клевченя встановив рекорд зимових олімпіад — 36,39 сек., а в одному з наступних стартів цей показник перевершив О. Голубєв — 36,33 сек. Третє місце в цьому виді змагань виборов японець М. Хорі.

Надзвичайно напружена боротьба точилася на 15-кілометровій трасі між лижницями. Найліпше її пройшла італійка М. ді Чента — за 39 хв. 44,5 сек., випередивши росіянок Л. Єгорову (41.03) та Н. Гаврилюк (41.10,4). Тріумфально для господарів Олімпіади завершилися лижні гонки в чоловіків на 30 км — норвежці Т. Альсгаарт і Б. Далі посіли два перших місця. Третім фінішував фінський лижник М. Міллілає. В майстрів санного спорту призерами стали Г. Гакль (Німеччина), М. Прок (Австрія) і А. Зогеллер (Італія). В гірськолижних спусках призові місця посіли американець Т. Мое, норвежець К. Омондт і канадець Е. Подивинський.

Не бракує на іграх у Норвегії і сенсацій. Чи не найбільша з них сталася в хокейному матчі між збірними Росії і Фінляндії. Команда Суомі буквально розгромила — 5:0 — своїх титулованих суперників.

За прогнозами спортивних фахівців, найбільшу кількість олімпійських нагород здобудуть, очевидно, представники Норвегії, Росії і Сполучених Штатів Америки.

Український спорт делегував за визначеною йому квотою 37 учасників змагань, які виконали відповідні кваліфікаційні нормативи. Переважна більшість з них не входить до світової спортивної еліти. Але для нас зараз найважливіше те, що вони є починальниками виступів на зимових Олімпіадах як репрезентанти незалежної України.

Утерянные старого образца печать и учредительные документы ТЭП «Симферопольинтур» считать недействительными.

ПРОГРАМА ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Понеділок

21 ЛЮТОГО

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Олімпійські ігри.
8.40 Дзвони Чорнобиля.
9.25 Фільм «Фірма пригод».
11 15 Лижні гонки. Естафета 4х5 км. Жінки. Під час перерви — 12.00 — УТН.
12.45 Артистичне казино.
13 55 Гірські лижі Спалом Жінки
16 00 УТН.
16 15 Фристайл. Акробатика
16 45 Висока мода
17 10 «Вулик».
17 40 «Без протоколу».
18 30 Сімейний варіант
19 00 УТН.
19 10 Передвиборні дискусії
20 10 Фігурне катання Танцювальні пари
20 40 ТНК.
21 00 УТН.
21 30 Олімпійські ігри
22.00 Фігурне катання
0.00 УТН
0.30 Олімпійські ігри

УТ-2, КРИМ-ТБ

16.00 Вибори-94
18.00 ТНК.
18.30 Вибори до ВР України
19.30 «Діловий світ»
21.00 Вибори до ВР Криму
22 00 «Фантомас» 3 серія.
23 30 До 100-річчя кінематографа.

ЧОРНОМОРСЬКА

19.00 Мультсеріал.
19 45 Фільм «Мис страху»

«ОСТАНКІНО»

18 25 «Дрібниці життя» 36 серія.
18.55 Чоловік і жінка.
19.40 На добраніч, малюки
20 00 Новини
21 00 Фігурне катання
23 50 Новини

Вівторок

22 ЛЮТОГО

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Олімпійські ігри.
8.40 Фільм «Жінка для всіх».
10 00 Доброго вам здоров я
10.30 Концерт.
11.00 Мультфільм.
11 15 Лижні гонки. Естафета 4х10 км. Чоловіки. Під час перерви — 12.00 УТН.
16.00 УТН.
16.10 «Ніхто, крім тебе». 42 серія.
16 50 Освітній канал.
17 50 Спортивна програма.
18 50 Україна передвиборна.
19 00 УТН.
19 15 На здобуття Державної премії.
20 15 Україна і світ
20 40 ТНК.
21 00 УТН.
20 30 Олімпійські ігри.
22 00 Чарівний промінь.
22 45 Фільм «Ідеальний злочин».
0 15 УТН.
0 30 Олімпійські ігри.

УТ-2, КРИМ-ТБ

16.00 Вибори-94
18 00 ТНК.
18.30 Вибори до ВР України
19.30 Програма вірменської редакції.
20.10 «Санта-Барбара» 283 серія.
21.00 Вибори до ВР Криму
22.00 «Згадаймо, земляки»
22.30 Концерт.
23 15 Фільми від С Іванова

ЧОРНОМОРСЬКА

19.00 Мультсеріал
19 25 Фільм «Шанхайський експрес»

«ОСТАНКІНО»

17.55 «Просто Марія».
18.45 За рядком протоколу.
18.55 Тема.
19.40 На добраніч, малюки.
20.00 Новини
20 45 Бомонд.
21.00 Фільм «Потвора»
22.35 Хіт-парад.
23.20 Новини.
23.40 Щоденник Олімпіади.

Середа

23 ЛЮТОГО

УТ-1

8 00 УТН.
8.10 Олімпійські ігри.
8 40 «Свічадо».
9 35 Програма «Ку».
10.50 Біатлон. 7,5 км. Жінки. Під час перерви — 12.00 — УТН.
12.45 Лейпцізький синагогальний хор.
13 50 Біатлон. 10 км. Чоловіки
16.00 УТН.
16.10 «Ніхто, крім тебе» 43 серія.
16 50 Господарем на землі.
17 20 Муз. фільм.
17 50 Наше коріння.
18 10 Док. фільм.
18 30 Депутатський канал
19 00 УТН.
19 10 Політичний барометр
20 40 Тижневик.
21 00 УТН.
21 30 Олімпійські ігри.
22 00 Фігурне катання. Коротка програма. Жінки.
23 30 Студія «Основа»
0 20 УТН.
0 30 Олімпійські ігри.

УТ-2, КРИМ-ТБ

16.00 Вибори-94.
18.00 Тижневик.
18.30 Вибори до ВР України
19.30 ТНК.
19.45 На актуальну тему
20.15 Концерт.
21.00 Вибори до ВР Криму
22.00 IX сесія ВР України.
23 00 Фільм «Пропаща грамота»

ЧОРНОМОРСЬКА

19.00 Мультсеріал

19.25 «Всі зірки в Атланті».
20.20 Фільм «Топ Ган».

«ОСТАНКІНО»

18.00 Хокей.
20.00 Новини.
20.45 Репортаж ні про що.
21.00 Фестиваль солдатської пісні.
22.25 Спалом-гігант Чоловіки.
23.05 Новини.
23 15 Північне двоборство. Трамплін. 90 м.
23.45 Щоденник Олімпіади.

Четвер

24 ЛЮТОГО

УТ-1

8 00 УТН.
8.10 Олімпійські ігри.
9.05 Ваш вихід, артисте.
10.15 Запитуйте — відповідаємо
10.20 Спалом-гігант. Жінки.
12.00 УТН.
12.10 Концерт.
12.50 Фристайл. Акробатика.
14.30 Лижні гонки. Жінки.
16.00 УТН.
16.10 «Ніхто, крім тебе». 44 серія.
16 50 Освітній канал.
17 50 Мультфільм.
18 00 Спалом-гігант Жінки.
19 00 УТН.
19 10 Передвиборні дискусії.
20 10 Дует «Горлиця»
20.40 ТНК.
21 00 УТН.
21 30 Олімпійські ігри.
22.00 «Гарт».
23.00 Фільм-вистава.
0 30 Олімпійські ігри.

УТ-2, КРИМ-ТБ

16 00 Вибори-94.
18 00 ТНК
18.30 Вибори до ВР України.
19 30 Чемпіонат Криму з кікбоксингу.
19.40 Програма грецької редакції.
20.10 Вибори до ВР Криму
20.50 «Санта-Барбара» 284 серія.
21.40 «Стиль життя».
22.15 Клуб «Шико».
22.45 Худ. фільм.

ЧОРНОМОРСЬКА

19.00 Мультсеріал.

19 25 Фільм «Без компромісу».

«ОСТАНКІНО»

18.05 «Просто Марія».
18.55 Про час і про себе.
19.40 На добраніч, малюки.
20.00 Новини.
20.45 Лото «Мільйон».
21.15 Фільм «Наш американський Боря».
23.00 Новини.
23.10 Щоденник Олімпіади.
23.30 Ковзани.

П'ятниця

25 ЛЮТОГО

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Олімпійські ігри.
8.50 Фільм «Афганець».
10.30 Концерт.
10.50 Біатлон. Естафета 4х10 км. Жінки. Під час перерви — 12.00 УТН.
13.00 «Березань».
16.00 УТН.
16.10 Анфас.
16 40 Живе слово.
17.20 Наше коло.
17.50 Мультфільм.
18.00 Стрибки з трампліна.
19.00 УТН.
19.15 Дебати-94.
19 55 Фігурне катання. Довільна програма. Жінки.
20.45 ТНК.
21.00 УТН.
21.30 Фігурне катання.
23.30 Фільм.
0 30 Олімпійські ігри.

УТ-2, КРИМ-ТБ

16.00 Вибори-94.
18.00 ТНК.
18.30 Вибори до ВР України.
19.30 «Пряма мова».
21.00 Вибори до ВР Криму
22.00 Фільм.
23.10 Фільм «400 ударів».

ЧОРНОМОРСЬКА

19.00 Мультфільм.
19.30 Фільм «Невдахи».

21.00 Фільм «Динозаври».

«ОСТАНКІНО»

18.15 Японія з А. Колошиним.
18.45 Поле чудес.
19.40 На добраніч, малюки.
20.00 Новини.
20.45 Людина тижня.
21.00 Фігурне катання. Довільна програма. Жінки.
23.15 Новини.
23.25 Щоденник Олімпіади.

Субота

26 ЛЮТОГО

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Олімпійські ігри.
8.40 Фільм «Людина-амфібія»
10.25 Доброго вам здоров я.
10.55 Бобслей. Чоловіки.
14.15 Рідна мова.
14.30 Блага вість.
15.00 УТН.
15.10 Плеяда.
15.55 Фігурне катання.
18.00 Надвечір'я.
19.00 УТН.
19.10 «Ніхто, крім тебе» 45 серія.
19.55 Олімпійські ігри.
20.40 На добраніч, діти.
21.00 УТН.
21.30 Олімпійські ігри.
22.00 Концерт.
22.20 Інтерконтакт.
23.00 Пісенний вернісаж.
0.30 Олімпійські ігри.

УТ-2, УТ-3, «РОСІЯ», КРИМ-ТБ

7 55 Док. фільм.
9.05 Студія «Рост».
9 35 Пілігрим.
10°20 Як будемо жити?
11.10 Фільм «Колір граната».
12.40 «Благо».
13.15 «Вервиця».
13 50 Біатлон. Естафета. Чоловіки.
16.00 Вибори-94.
18 00 Крим спортивний.
18 45 Знайомий незнайомець.
19.45 Студія «СН».
20.15 Слов'янський економічний союз.
20.45 Трибунал.
21.30 Кримський міст
22.00 Джокер.

ЧОРНОМОРСЬКА

19.00 Мультфільми.
20.25 Фільм «Небесні механіки».
20.40 Фільм «Поїздка до Америки».

«ОСТАНКІНО»

6.50 Новини.
7.05 Ранкова гімнастика.
7 15 Суботній ранок ділової людини.
8.00 «Поклик джунглів».
8.30 «Світ».
9.55 Ранкова пошта.
10.40 Медицина для тебе.
11°10 Фільм «Діти Сонця».
14.00 Новини.
14.25 «Рінальдо Рінальдіні, отаман розбійників». 2 серія.
14.50 Білл Клінтон. Штрихи до портрета.
15.15 У світі тварин.
15.55 Фігурне катання.
18.20 Відлуння тижня.
18.50 «Чудова пара». 5 серія.
19.40 На добраніч, малюки.
20.00 Новини.
20.40 «І море розкаже». 4 серія.
21.40 Щоденник Олімпіади.
21.55 Хокей.
0.30 Спалом. Жінки.

Неділя

27 ЛЮТОГО

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Олімпійські ігри.
8.55 Музика А. Вівальді.
9.30 Олімпійські ігри.
10.00 Концерт.
12.15 Канал «Д».
13.30 Оранта.
14.00 Бажаємо щастя.
15.00 УТН.
15.10 Село і люди.
15.55 На варті.
16.40 Арт-майдан.
17.45 Висока мода.
18.15 «Свічадо».
19.00 УТН.
19.15 «Ніхто, крім тебе». 46 серія.
20.30 УТН.
20.55 Закриття Олімпійських ігор.
22.15 «Без протоколу».
22.45 Пісенний вернісаж.
23.50 УТН.

УТ-2, УТ-3, «РОСІЯ», КРИМ-ТБ

8.25 Наш сад.
8.55 Студія «Рост».
9.25 Здоров я.
9.55 Ати-бати.
10.25 Репортажі з «Малої Європи».
10.55 Бобслей. Чоловіки.
14.15 Телефільм.
14.50 Кращі ігри НБА.
16.45 Бізнес-клуб.
21.00 «Сеньйорита». 80, 81 серії
22.00 Худ. фільм.

ЧОРНОМОРСЬКА

19.00 Фільм «Невловимі месники».
22.40 Фільм «Серенада Сонячної долини».

«ОСТАНКІНО»

6.30 Новини.
6.50 Ранкова розминка.
7.00 Час сили духу.
8.00 Арт-кур'єр.
8.30 З раннього ранку
9.00 Полігон.
9.30 Спортлото.
9.45 Поки всі вдома.
10.15 Ранкова зірка.
11.05 Детектив-ленд.
11.45 Я — жінка.
12.15 «Російський світ».
13.00 Мультфільм.
13.10 «Підводна одіссея команди Кусто».
14.00 Новини.
14.20 Діалог у прямому ефірі.
15.05 Фільм — дітям.
15.55 Хокей. Фінал.
19.15 Фільм «Розлучення леді Ікс».
20.00 «Суперкнига II». 1 серія.
21.00 «Неділя».
21.45 Музика в ефірі.
22.40 Щоденник Олімпіади.
23.00 Новини.

ДАМНИЦЯ

ВИПУСК 53-й

В Алушті відбулися юнацькі турніри на першість Криму з шашок. Серед дівчат перше місце посіла керчанка Оксана Макарова. Другий приз у Наталки Замотаєвої з Джанкоя, а третій — у Тетяни Савченко з Сімферополя. Переможниця змагань уже має певний ігровий досвід, що підтверджує, зокрема, наведена нижче партія, зіграна минулого року в чемпіонаті України з чемпіонкою світу на малій дошці серед дівчат.

Л. СВІР (Харків) — О. МАКАРОВА (Керч). 1. cb4 ba5 2. dc5 d:b4 3. a:c5 fg5 4. bc3 gf6 5. gf4 ed6 6. c:e7 f:d6 7. ab2 dc5 8. ba3 cd6 9. cb4 a:c3 10. d:b4 ab6 11. fg3 ba5 12. gh4 a:c3 13. cd2 bc7 14. d:b4 fe5 15. h:b6 c:c3 16. ed4. Як тільки білі повернули останнім ходом зайву шашку, суперниці погодилися на нічию.

А в змаганнях серед юнаків третій рік підряд чемпіоном стає сімферополець Андрій Уманський. Слідом за ним фінішували, поділивши два наступні місця, джанкоєць Олег Шиховцов та керчанин Сергій Стецюк.

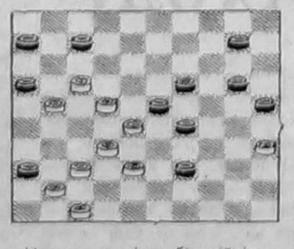

Наводимо дві комбінаційні позиції Льва ХАЙКІНА з американського штату Мічіган. № 1. Білі — прості 16, 20, 21, 25, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 38, 45, 47, чорні — прості 1, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 30, 35. Ігровий сюжет тут розгортається так: 1. 32 — 28 2. 16 — 11 3. 47 — 41 4. 41:3 5. 27:18 6. 45 — 40 7. 25 — 20 8. 3:28 з переходом до нормального закінчення, в якому білі своєю дамкою легко призупиняють чорні шашки і виграють. Позиція № 2 наводиться на діаграмі. І знову серія ударів веде до перемоги білих. 1. 35 — 30 2. 38 — 33 3. 47 — 42 4. 17 — 11 5. 11:2 6. 2:44.

Задача Г. Рудницького в піддавки. Білі — дамки 19, 23, 49, прості 7, 17, 24, 35, чорні — прості 30, 45. Заставити свою просту. 1. 17 — 11 45 — 50 (А). 2. 23 — 28 3. 49 — 44 4. 19 — 28 5. 24 — 19. А/ 1... 30 — 34 2. 23:40 3. 35 — 30 4. 49 — 35 5. 19 — 23 6. 11 — 67. 35 — 40 8. 40 — 45 9. 45 — 50 з наступною віддачею двох шашок.

Засновники: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Кримська організація Спілки письменників України, трудовий колектив редакції.

Наш розрахунковий рахунок № 609217 у Сімферопольському філіалі Укрбанку «Відродження», МФО 324861.

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів, цифрових та статистичних даних несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і виправляти мову.

Реєстраційне свідоцтво КП № 844, видане Держкомпреси України 7.10.92 р. індекс 30553.
Тел. редакції: 29-86-59 (факс) 29-85-59, 24-61-26.

Адреса редакції: м. Сімферополь, вул. Київська, 76, 4-й поверх, кімн. 410.
Листи просимо надсилати за адресою: 333034, м. Сімферополь-34, пошт. скринька № 972.

Головний редактор Олександр КУЛИК.